

Bosna i Hercegovina

Sloboda vjere je propisana Ustavom Bosne i Hercegovine (BiH) i Ustavima entiteta, Federacije Bosne i Hercegovine (Federacije) i Republike Srpske (RS). Zakonom o slobodi vjere su takođe propisana sveobuhvatna prava vjerskih zajednica. Ovi i drugi zakoni i politike su doprinijeli uglavnom slobodnom ispovijedanju vjere.

Vlada je u praksi uglavnom poštovala slobodu vjere. Vladina zaštita slobode vjere se nije promijenila u odnosu na prethodni period izvještavanja. Međutim, lokalne vlasti i dalje s vremena na vrijeme ograničavaju slobodu vjere manjinskim vjerskim zajednicama.

Društvene zloupotrebe i diskriminacija zbog vjerske pripadnosti, vjerovanja ili očitovanja vjere su se nastavile. Diskriminacija protiv vjerskih manjina se dešavala u skoro svim dijelovima zemlje. Međutim, opao je broj incidenata kojima su meta bili vjerski simboli, službenici ili imovina u područjima u kojima jedna od tri etničke grupe čini većinu. Lokalne vjerske vođe i političari su javnim izjavama doprinosili netrpeljivosti i povećanju nacionalizma. Vjerski simboli su se često zloupotrebljavali u političke svrhe. Nelegalno sagrađeni vjerski objekti i dalje su izvor napetosti i sukoba.

Američka vlada vodi razgovore o slobodi vjere sa Vladom i vođama četiri tradicionalne vjerske zajednice, kao i sa novonastajućim vjerskim zajednicama, u sklopu svoje opšte politike promovisanja ljudskih prava i pomirenja. Američka ambasada je podržala vjerske zajednice u njihovim nastojanjima da dobiju dozvole za izgradnju novih vjerskih objekata. Zvaničnici ambasade su takođe pomogli vjerskim zajednicama kod restitucije imovine, i podržali su nekoliko programa razmjene i kulture, te predavanja, koja su promovisala slobodu vjere.

Dio I. Vjerska demografija

Zemlja ima površinu od 31.816 kvadratnih milja, a broj stanovnika se procjenjuje na 3,9 miliona. Teritorija zemlje je podijeljena na dva entiteta, Federaciju Bosne i Hercegovine (BiH) i Republiku Srpsku (RS), te zasebnu administrativnu cjelinu u Brčkom (Brčko Distrikt).

Prema nezvaničnim procjenama državne Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine, muslimani čine 45 posto stanovništva, srpski pravoslavni hrišćani 36

posto, rimokatolici 15 posto, protestanti 1 posto, a druge zajednice, uključujući i Jevreje, 3 posto stanovništva. Bošnjaci su uglavnom islamske vjeroispovijesti, bosanski Hrvati su uglavnom rimokatolici, a bosanski Srbi uglavnom pripadaju Srpskoj pravoslavnoj crkvi. Jevrejska zajednica, koja ima otpriliko 1.000 članova, ima istorijski značajno i cijenjeno mjesto u društvu zbog vjekovnog suživota sa drugim vjerskim zajednicama i njene aktivne uloge u posredovanju među tim zajednicama.

Stopa očitovanja vjere se razlikuje kod tri tradicionalne vjerske zajednice. Međutim, postoje područja gdje ima mnogo više vjernika, osobito u seoskim područjima. Za mnoge osobe, vjera često služi kao sredstvo identifikacije zajednice ili etniciteta, a vjerski obredi mogu biti ograničeni na značajne životne događaje kao što su rođenje, stupanje u brak ili smrt.

Etničko čišćenje za vrijeme rata od 1992. do 1995. godine uzrokovalo je unutrašnju migraciju i kretanja izbjeglica, što je dovelo do segregacije stanovništva u odvojena etničko-vjerska područja. Kao rezultat, većina pripadnika srpske pravoslavne crkve živi u RS-u, a većina muslimana i katolika u Federaciji. Unutar Federacije i dalje postoje jasna područja sa većinskim muslimanskim i katoličkim stanovništvom, pri čemu većina katolika živi u Hercegovini a većina muslimana u srednjoj Bosni. Jevrejska zajednica, kao i protestanti i većina drugih malih vjerskih zajednica u BiH, ima najviše pripadnika u Sarajevu.

Dio II. Stanje poštivanja slobode vjere od strane Vlade

Pravni i politički okvir

Sloboda vjere je propisana Ustavom. Zakon o slobodi vjere BiH propisuje slobodu vjere, osigurava pravni status crkava i vjerskih zajednica, i zabranjuje svaki oblik diskriminacije protiv bilo koje vjerske zajednice. Zakon takođe pruža osnovu za uspostavljanje odnosa između države i vjerskih zajednica.

Ustavom su zaštićena prava tri glavna naroda (Bošnjaka, Srba i Hrvata), a time i triju najvećih vjerskih zajednica, time što propisuje zastupljenost svakog naroda u vlasti i oružanim snagama. Kao rezultat strukture vlasti koja je stvorena Dejtonskim sporazumom, mjesa u parlamentu i većina položaja u vlasti se izričito dodjeljuju članovima jednog od tri konstitutivna naroda. Ove odredbe često dovode do ustavne diskriminacije "ostalih", kao na primjer članova vjerskih zajednica koje ne spadaju jasno ni u jedan od tri konstitutivna naroda. Za vrijeme perioda izvještavanja, Evropski sud za ljudska prava nije donio nikakve presude

vezane za tužbe koje su ranije podnijeli članovi bosanskih jevrejskih i romskih zajednica, a kojima se trebalo riješiti pitanje diskriminacije protiv onih koji se u Ustavu smatraju “ostalima”.

Vlada na nivou Države ne priznaje nijedan vjerski praznik kao državni praznik, a članovi parlamenta i dalje nisu usaglašeni oko državnog zakona o državnim praznicima. Entitetske i kantonalne vlasti redovno priznaju vjerske praznike koje slave pripadnici većinske vjere u njihovom području, a vladini uredi ne rade na te praznike. U vjerske praznike koje se slave na lokalnom nivou spadaju pravoslavni Božić i Vaskrs u RS-u, katolički Uskrs i Božić u Hercegovini, te Kurban bajram (Eid al-Adha) i Ramazanski bajram (Eid al-Fitr) u Sarajevu i srednjoj Bosni. Zakon o radu Federacije obavezuje svakog poslodavca u Federaciji da zaposlenima omogući uzimanje do četiri slobodna dana u kalendarскоj godini, od kojih će dva biti plaćena, radi zadovoljavanja vjerskih ili tradicijskih potreba. Zakon u RS-u predviđa slavljenje sljedećih vjerskih praznika: pravoslavnog Božića, katoličkog Božica, Kurban bajrama, Ramazanskog bajrama, pravoslavnog Velikog petka, pravoslavnog Vaskrsa i katoličkog Uskrsa. Hrišćani pravoslavci, katolici i muslimani na ove dane imaju pravo na opravdano i plaćeno odsustvovanje s posla, dok oni koji slave druge vjerske praznike mogu da izaberu dva druga dana u toku godine kada će ih slaviti. U praksi, nijedna institucija u RS-u ne radi za vrijeme pravoslavnih praznika, dok se za vrijeme muslimanskih i katoličkih praznika očekuje da samo oni zaposleni koji slave te praznike neće doći na posao.

Zakon o slobodi vjere u BiH se bavi vjerom i odobrenjem djelovanja vjerskih zajednica, i propisuje pravo na slobodu savjesti i vjere u Bosni i Hercegovini. On crkvama i vjerskim zajednicama daje pravni status i ustupke koje su karakteristične za nevladine organizacije. Zakonom je takođe stvoren jedinstven registar svih vjerskih zajednica pri Ministarstvu pravde, dok je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice odgovorno za dokumentovanje kršenja prava na slobodu vjere.

Prema Zakonu, svaka grupa od 300 punoljetnih građana može zatražiti osnivanje nove crkve ili vjerske zajednice pismenom prijavom koja se podnosi Ministarstvu pravde. Ministarstvo mora donijeti rješenje u roku od 30 dana od podnošenja zahtjeva, a žalba se može uložiti kod Vijeća ministara BiH. Zakon dozvoljava manjinskim vjerskim zajednicama da se zakonski upišu u registar i djeluju bez neopravdanih ograničenja.

Konkordatom sa Svetom Stolicom iz 2007. godine priznat je javno-pravni subjektivitet Katoličke crkve u BiH, i dodijeljeno je više prava, uključujući i priznavanje katoličkih blagdana. U maju 2008. godine Predsjedništvo BiH je

ratifikovalo sličan sporazum i sa Srpskom pravoslavnom crkvom. I Konkordat sa Svetom Stolicom i sporazum sa Srpskom pravoslavnom crkvom su u skladu sa Zakonom o slobodi vjere BiH. Dana 29. jula 2008. godine, Vijeće ministara je donijelo rješenje o imenovanju zajedničke komisije za sprovodenje Konkordata, koja se sastoji od pet članova Vlade Bosne i Hercegovine i pet članova Svetе Stolice. Dana 18. februara 2009. godine komisija je usvojila program i pravilnik rada za 2009. godinu.

Zakonom o slobodi vjere potvrđuje se pravo svakog građanina na vjersku pouku. Zakon zahtijeva da zvanični predstavnici različitih vjerskih zajednica budu odgovorni za vršenje vjerske pouke u svim javnim i privatnim predškolskim ustanovama, osnovnim školama i univerzitetima u čitavoj BiH. Ovi pojedinci su zaposleni opštine u kojoj vrše vjersku pouku, i imaju odobrenje da vrše tu pouku od vjerskog tijela koje je nadležno za nastavni plan i program. Međutim, ovaj zakon se ne primjenjuje u potpunosti.

Vjersko obrazovanje je uglavnom decentralizovano, što je slučaj uglavno i sa obrazovnim sistemom. Državne škole nude vjersku pouku, mada, uz nekoliko izuzetaka, škole generalno nude vjeronauku samo iz one vjere kojoj pripada većina stanovnika opštine. Učenici (ili njihovi roditelji kod učenika osnovne škole) prema Zakonu mogu odlučiti da ne pohađaju te časove. Ukoliko dovoljan broj učenika neke manjinske vjere pohađa određenu školu (20 u RS-u, a 15 u Federaciji), škola za njih mora organizovati vjersku pouku. Međutim, u seoskim područjima obično nema kvalifikovanih predstavnika vjerskih zajednica koji bi mogli predavati vjeronauku učenicima iz manjinskih zajednica. Učenici koji pripadaju manjinskoj zajednici su često raštrkani po udaljenim područjima, što otežava održavanje nastave čak i kada postoji nastavnik. U pet kantona u Federaciji u kojima su Bošnjaci većinsko stanovništvo, škole nudu islamsku vjeronauku kao izborni predmet koji se pohađa dva sata sedmično. U kantonima sa većinskim hrvatskim stanovništvom, učenici hrvatske nacionalnosti u osnovnoj školi pohađaju izbornu katoličku vjeronauku jednom sedmično. Međutim, u 13 katoličkih škola u Bosni i Hercegovini roditelji mogu birati između izborne katoličke vjeronauke koja se pohađa jednom sedmično i predmeta Etika.

U januaru 2009. godine Ministarstvo obrazovanja RS-a je uvelo predmet Kultura religija kao pilot za sve učenike prvog razreda srednje škole koji su započeli drugo polugodište u školskoj 2008-2009. godini. Cilj predmeta je da poboljša razumijevanje moralnih vrijednosti zasnovanih na društvu i toleranciji.

Dana 13. avgusta 2008. godine, Međunarodni supervizor za Distrikt Brčko izdao je Nalog supervizora kojim se reguliše održavanje nastave vjeronauke i radni status nastavnika vjeronauke u državnim školama Distrikta Brčko. Prema ovom Nalogu, nastavnici vjeronauke mogu dobiti ugovore na neodređeno vrijeme i imaju isti status, prava i obaveze, uključujući i zahtjeve vezane za stručnu kvalifikaciju, kao i svi drugi nastavnici prema zakonima Distrikta Brčko.

Ograničavanja slobode vjere

Slabi administrativni i sudski sistemi su efektivno ograničavali slobodu vjere i predstavljali značajnu smetnju za zaštitu prava vjerskih manjina. U nekim slučajevima su lokalne vlasti poboljšale zaštitu slobode vjere. Međutim, poštivanje slobode vjere je i dalje ograničeno zbog selektivnog provođenja zakona i ravnodušnosti nekih vladinih zvaničnika, koji dozvoljavaju da društveno nasilje i prijetnja nasiljem ograniče mogućnost ispovijedanja vjere tamo gdje su pripadnici neke vjerske zajednice u manjini. Na primjer, lokalna policija je rijetko vršila hapšenja u slučajevima vandalizma nad vjerskim objektima ili nasilja i maltretiranja vjerskih službenika ili vjernika. Uspješna krivična gonjenja bila su izuzetno rijetka. Lokalna policija je često tvrdila da su maloljetnici, pojedinci pod uticajem alkohola ili mentalno nestabilne osobe odgovorne za te napade.

Nedostatak jedinstvene zaštite je stvorio prepreke za zaštitu prava manjina. Policijske snage, kao i entitetske i lokalne vlasti, često su dozvoljavale ili podsticale atmosferu u kojoj je moglo doći do povrede slobode vjere. U nekim slučajevima su nevoljnost policije i tužilaca da vode agresivne istrage i krivično gone krivična djela protiv vjerskih manjina i dalje najznačajnije prepreke za zaštitu prava vjerskih manjina. Prisvajanje vjerskih simbola i objekata u političke svrhe imalo je negativan uticaj na međuvjerski dijalog i međuetničke odnose u mnogim zajednicama. Vlasti većinske vjerske ili etničke zajednice često su vršili diskriminaciju protiv članova manjinske zajednice kod pružanja opštinskih usluga, uključujući bezbjednost i obrazovanje.

Linije koje razgraničavaju politiku, etnički identitet i vjeru su često bile nejasne. Političke partije kojima dominira jedna etnička zajednica i dalje su moćne i nastavljaju se direktno identifikovati sa vjerom koja je povezana sa njihovom dominantnom etničkom zajednicom. Mnoge vođe političkih partija koriste vjeru za jačanje svog kredibiliteta kod birača. Vjerske vođe su imale veliki uticaj na vladinu politiku i programe, ponekad na uštrb nevjernika ili pripadnika druge vjere.

Baptistička crkva je i dalje imala problema sa registracijom Saveza protestantsko-evanđeoskih crkava u Bosni i Hercegovini. Prema izjavama predstavnika Baptističke crkve, Ministarstvo pravde je tvrdilo da Zakon ne priznaje pravni termin "savez".

Vjerski službenici manjinskih zajednica u Sarajevu, Banja Luci i Mostaru su se žalili na diskriminaciju od strane lokalnih vlasti vezano za upotrebu vjerske imovine, opstrukcijom kod pružanja opštinskih usluga, te policijsku zaštitu i vođenje istraga o maltretiranjima i vandalizmu.

Odredbe Zakona o slobodi vjere koje se tiču obrazovanja nisu se uvek sprovodile u cijelosti, osobito u podijeljenim školskim sistemima ili tamo gdje je postojao politički otpor nacionalističkih partijskih zvaničnika na opštinskom nivou. Entitetske, kantonalne i opštinske vlasti pružale su različite nivoe finansijske pomoći četirima tradicionalnim vjerskim zajednicama: muslimanskoj, srpskoj pravoslavnoj, katoličkoj i jevrejskoj. Vjerske zajednice su uglavnom dobijale najviše sredstava tamo gdje su njihovi pripadnici bili u većini.

Učenici pripadnici većinskih vjerskih zajednica, a ponekad i manjinskih vjerskih zajednica, bili su izloženi pritisku nastavnika i vršnjaka da pohađaju časove vjeronauke koji nisu obavezni, i većina ih je to i činila. Djeca koja nisu željela da budu izdvojena jer su drugačija od ostatka razreda često su pohađala vjersku pouku većinske vjere, čak i ako to nije vjera koju isповjedaju kod kuće.

Zabilježeno je nekoliko kontroverznih i izuzetno ispolitiziranih slučajeva vezanih za nelegalnu izgradnju vjerskih objekata ili spomenika na privatnom ili državnom zemljištu. Ovi objekti ili spomenici, podignuti radi slanja političke poruke manjinskim vjernicima o dominaciji većinske ento-religijske zajednice u tom području, su stvorili etničke tenzije i omeli proces pomirenja.

Slučajevi nelegalne izgradnje vjerskih objekata nastavili su se sve do kraja perioda izvještavanja. Nelegalno sagrađena srpska pravoslavna crkva i dalje стоји na zemljištu povratnice bošnjačke nacionalnosti u mjestu Konjević Polje u istočnom RS-u, uprkos rješenju Ministarstva za urbanističko planiranje RS-a iz 2004. godine po kojem je ta crkva trebala biti uklonjena. Zvaničnici RS-a i Srpske pravoslavne crkve su se 2007. godine u principu dogovorili o premještanju crkve, ali do kraja perioda izvještavanja crkva nije bila premještena. Dana 10. septembra 2008. godine, kada su sveštenici Srpske pravoslavne crkve u pratnji policije posjetili nelegalno sagrađenu crkvu, postarija vlasnica zemlje, koja je protestovala zbog posjete, optužena je za napadanje policajca. Vlasnica je navodno u rukama imala

makaze, ali nijedan policajac nije tvrdio da je povrijedjen. Optužbe su odbačene u aprilu 2009. godine.

Sve četiri glavne tradicionalne vjerske zajednice zemlje imali su brojne zahtjeve za restituciju imovine koju je komunistička vlada bivše Jugoslavije nacionalizovala nakon Drugog svjetskog rata. Zakonom o slobodi vjere se vjerskim zajednicama daje pravo na restituciju ekspropriisane imovine u čitavoj zemlji "u skladu sa zakonom". U odsustvu bilo kakvog državnog zakona koji izričito uređuje pitanje restitucije, vraćanje bivše vjerske imovine i dalje se nastavilo na ad hoc način i prema nahođenju opštinskih zvaničnika, i takvi postupci su se uglavnom okončavali samo u korist većinske zajednice.

Srpski predstavnici u Domu naroda BiH su u decembru 2007. godine glasali protiv prijedloga Zakona o restituciji, iako je taj prijedlog bio prošao prvo čitanje u Zastupničkom domu BiH u septembru 2007. godine. Dana 18. novembra 2008. godine, Vijeće ministara je osnovalo novu Komisiju za restituciju koja treba da radi na poboljšavanju odbijenog prijedloga zakona. Do kraja perioda izvještavanja komisija nije podnijela promijenjen tekst zakona na razmatranje.

Mnogi zvaničnici su koristili slučaje restitucije imovine kao sredstva političkog patronata, i time vjerske vođe činili ovisnim o političarima ukoliko žele vratiti imovinu koja je oduzeta od vjerskih zajednica. Drugi neriješeni zahtjevi za restituciju su bili politički i pravno komplikovani. Na primjer, Srpska pravoslavna crkva i dalje traži povrat zgrade u kojoj je smješten Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu i nadoknadu za zemljište na kojem se nalazi zgrada državnog parlamenta. Međureligijsko vijeće je došlo do konsenzusa o potrebi vraćanja zgrade Ekonomskog fakulteta, međutim, do kraja perioda izvještavanja nije došlo do sporazuma između univerzitetskih i političkih vođa. Vjerske zajednice i dalje traže povrat komercijalne i stambene imovine u najvećim gradovima širom zemlje.

Dana 20. februara 2009. godine, Osnovni sud u Banja Luci naložio je RS-u i gradu Banja Luka da plati otprilike 42,6 miliona dolara (64 miliona KM) za nadoknadu štete Islamskoj zajednici BiH za rušenje 16 džamija za vrijeme rata od 1992. do 1995. godine. 17. marta 2009. godine, glavni tužilac RS-a podnio je žalbu na presudu suda prve instance.

Dana 31. jula 2008. godine Gradsko vijeće Mostara je donijelo odluku da Srpskoj pravoslavnoj crkvi privremeno vrati (tj. dâ pravo na upotrebu) šest nacionalizovanih objekata.

Manjinske vjerske zajednice takođe su nailazile na poteškoće kod dobijanja dozvola za izgradnju novih crkava i džamija. Nakon mnogobrojnih pokušaja, Katolička crkva je dobila urbanističku dozvolu za izgradnju nove crkve u sarajevskom naselju Grbavica. Međutim, Evandeoska crkva i dalje pokušava da dobije građevinsku dozvolu za izgradnju nove crkve na svom zemljištu u centru Mostara. Zvaničnici Evandeoske crkve su izjavili da su duga administrativna odgađanja izdavanja dozvole uzrokovana korupcijom opštinskih zvaničnika, tojeste odbijanjem Crkve da plati mito.

Nije bilo izvještaja o vjerskim zatvorenicima ili pritvorenicima u zemlji.

Prisilna promjena vjere

Nije bilo slučajeva prisilne promjene vjere, kao ni otmica ili nelegalnog uklanjanja maloljetnih državljana SAD-a iz Sjedinjenih Država, ili nedozvoljavanja da se takvi državljeni vrate u Sjedinjene Države.

Dio III. Stanje poštivanja slobode vjere od strane društva

Bilo je izvještaja o zloupotrebi i diskriminaciji u društvu zbog vjerske pripadnosti, vjerovanja ili očitovanja, te da istaknute društvene vođe nisu uvijek poduzimali pozitivne korake ka unapređivanju slobode vjere.

Broj incidenata usmjerenih protiv vjerskih simbola, službenika i imovine smanjio se u sva tri većinska područja, osobito u poređenju sa ranijim periodom izvještavanja.

U cijeloj zemlji zabilježen je određeni broj djela nasilja, krađe i vandalizma usmerenih protiv islamskih vjerskih ciljeva. Dana 8. decembra 2008. godine, uoči ramazanskog Bajrama, izbio je požar u džamiji bosanskog povratničkog sela Kula, koje se nalazi u opštini Gacko na jugoistoku RS-a. Ministarstvo unutrašnjih poslova RS-a je zaključilo da požar nije bio posljedica namjernog podmetanja vatre, nego neispravih električnih instalacija. Pošto nije imala povjerenja u zvanične rezultate istrage, Islamska zajednica Bosne i Hercegovine je angažovala sopstvene stručnjake, koji su tvrdili (bez ispitivanja dokaza koje je sakupila policija) da je požar bio podmetnut. Neovisno od uzroka požara, činjenica jeste da se on dogodio uoči jednog od najvećih muslimanskih praznika, i zbog brojnih bezbjednosnih problema koje je to područje imalo u prošlosti, ovaj incident je u velikoj mjeri doprinio povećanju osjećaja nesigurnosti kod povratnika u Gacko.

Lokaliteti Srpske pravoslavne crkve su takođe bili meta vandalizma. Dana 6. januara 2009. godine, na pravoslavno Badnje veče, neidentifikovane osobe su spalile zastavu na pravoslavnoj katedrali u gradu Tuzli u Federaciji. Policija je izvršila istragu, koje se nastavila sve do kraja perioda izvještavanja, i počela je pružati zaštitu crkvi 24 časa dnevno.

Vandali su takođe napadali katoličke lokalitete. Za vrijeme sedmice 23. marta 2009. godine, tri puta su oštećeni prozori katoličke crkve Sveti Luka u sarajevskoj opštini Novi Grad. Policija je uhapsila jednog osumnjičenog koji je priznao da je odgovoran za dva incidenta, ali protiv njega nije podignuta krvica prijava. Župnik župe je izjavio da je to bio šesnaesti napad od 2005. godine.

Jevrejska zajednica je takođe bila meta vandalskih djela. Dana 5. februara 2009. godine u Sarajevu su se pojavili grafiti koji su izjednačavali svastiku i Davidovu zvijezdu. Dana 7. i 8. januara 2009. godine, za vrijeme sukoba u Gazi, pronađeni su antisemitski grafiti u Mostaru.

Diskriminacija je i dalje bila ozbiljan problem u čitavoj zemlji, osobito protiv nesrba u RS-u, nehrvata u zapadnoj Hercegovini i nebošnjaka u srednjoj Bosni. Sarajevo, glavni grad sa većinskim bošnjačkim stanovništvom, djelimično je očuvalo svoju tradicionalnu ulogu multietničkog grada. Međutim, i dalje ima pritužbi vezanih za diskriminaciju, izolaciju ili marginalizaciju nemuslimana.

Neki pojedinci su propovijedali oblike islama sa tendencijom netrpeljivosti prema drugim vjerama i tumačenjima islama. Nastavljene su rasprave unutar islamske zajednice o tome kako pomiriti ova različita tumačenja.

Vode četiri tradicionalne vjerske zajednice učestvovali su u Međureligijskom vijeću Bosne i Hercegovine, koje je nastavilo sa djelovanjem uprkos povremenim nesuglasicama i finansijskim ograničenjima.

Do kraja aprila 2009. godine kontroverzna srpska pravoslavna crkva sagrađena na mjestu uništene džamije u selu Divić na istoku RS-a potpuno je premještena, a prilikom njenog premještanja nije bilo nikakvih incidenata.

Dio IV. Politika Vlade SAD-a

Vlada SAD-a razgovara o slobodi vjere sa Vladom i vođama sve četiri tradicionalne vjerske zajednice, kao i sa novonastajućim vjerskim zajednicama, u

kontekstu svog sveobuhvatnog međuvjerskog dijaloga i politike promovisanja ljudskih prava. Ambasada SAD-a javno kritikuje slučajeve vjerske diskriminacije i napade na vjerske zajednice i objekte, i podstiče političke vođe iz svih etničkih zajednica kao i članove međunarodne zajednice da reaguju isto tako energično. Slično tome, zvaničnici Ambasade su se često izjašnjavali protiv politizacije vjere. Vlada SAD-a je nastavila sa pružanjem podrške potpunoj implementaciji Dejtonskih sporazuma i politički umjerenoj, multietničkoj vladu, u namjeri da poboljša poštivanje slobode vjere u zemlji.

Ambasada i dalje lobira za usvajanje zakona o restituciji kako bi se pomoglo vjerskim zajednicama da povrate svoju bivšu imovinu.

Ambasador SAD-a i osoblje Ambasade su se često sastajali sa glavnim vođama sve četiri glavne vjerske zajednice, a bili su i domaćini i gosti kod proslava vjerskih praznika, uključujući iftare, katolički i pravoslavni Božić i Pesah. Ambasada je takođe direktno radila sa vjerskim vođama, i pojedinačno i kolektivno, na razmatranju pitanja vjerske slobode, te da bi ih podstakla da njeguju međuvjerski dijalog.

Vlada SAD-a i dalje finansira nastavu iz ljudskih prava i demokratije koja pokriva čitavu zemlju i drži se u 50 posto svih bosanskih osnovnih i srednjih škola, te u svim privatnim bosanskim katoličkim školama.

Da bi promovisala međuvjerski dijalog, Ambasada je nastavila svoj aktivni angažman sa svim vjerskim zajednicama i na svim nivoima. U ove aktivnosti spadaju sponzorisanje predavanja gostujućih američkih akademika i predavača, sastanci sa vjerskim dobrovornim društvima, finansiranje stipendija za učenje engleskog jezika za studente Fakulteta islamskih nauka i učenike nekoliko medresa, pomoć pri uspostavljanju zajedničkog postdiplomskog studija iz komparativne religije na Univerzitetu u Sarajevu i Državnom univerzitetu u Arizoni, te finansiranje nekoliko programa razmjene čija je svrha bila unapređivanje vjerskog dijaloga, uključujući i program razmjene pod nazivom "Vjera i zajednica", unutar kojega je 18 mladih vjerskih vođa iz Bosne dobilo priliku da studira komparativnu religiju u Sjedinjenim Državama. Vlada SAD-a je nastavila sa finansiranjem Nacionalne komisije za očuvanje spomenika iz Fonda ambasadora za očuvanje kulturne baštine, da bi podržala ponovnu izgradnju vjerske imovine unišene u toku rata od 1992. do 1995. godine, uključujući čuvenu Ferhadija džamiju i muslimansku Šeraniću kuću u Banja Luci, katoličku crkvu Svete Marije i toranj Svetog Luke u Jajcu, te srpsku pravoslavnu crkvu Svetih apostola Petra i Pavla u Ošanićima kod Stoca.

